

Première à la Seconde Guerre mondiale. Les deux chapitres ‘digressifs’ consacrés à la représentation de l’ouvrier belge en Allemagne montrent tout l’intérêt de combiner histoire culturelle et histoire politique et sociale.

À la lecture du livre, deux remarques s’imposent. D’une part, si l’ouvrage apporte des réponses plus que satisfaisantes pour le contexte allemand de la problématique, une micro-histoire des expériences des ouvriers belges dans cette Allemagne en guerre reste encore à faire. La richesse des archives consultées – surtout celles des entreprises – semble permettre sans trop de problèmes une telle histoire du quotidien. D’autre part, cette recherche fait également apparaître les lacunes tout compte fait encore énormes quant à l’analyse du travail (forcé) belge pendant la Seconde Guerre mondiale en Belgique. Ce ne sont pas seulement des travaux comparables à ceux de Jens Thiel qui manquent mais également des monographies s’intéressant de plus près aux expériences des ouvriers belges en Allemagne.

Benoît Majerus

II. Seconde Guerre mondiale / Tweede Wereldoorlog

FRANK DECAT

«**De Belgen in Engeland 40/45. De Belgische strijdkrachten in Groot-Brittannië tijdens WO II**»

Tielt, Lannoo, 2007, 223 p.

De Belgen in Engeland 40/45 is een vlot geschreven boek. De auteur heeft zeer veel feiten en anekdoten verwerkt. Hij heeft optimaal gebruik gemaakt van de vele websites. De illustraties zijn goed gekozen

en van een passende tekst voorzien. De indexen laten toe dit boek te gebruiken als naslagwerk.

Al getuigt dit boek van een grote eruditie, toch valt er heel wat op aan te merken. Een boek dat de pretentie heeft over krijgsgeschiedenis te gaan, maar waar geen enkele kaart in staat, is toch wel hoogst uitzonderlijk. Zonder goede kaarten vallen operaties niet te begrijpen. Is het daarom dat de auteur zelf heel wat operaties niet behoorlijk kan uitleggen? Of heeft hij gewoonweg de essentie niet gevat? Bijvoorbeeld wanneer hij het heeft over de bevrijding van de monding van de Schelde. Het belangrijkste was hier het bombarderen van de dijken van het eiland Walcheren waardoor het als het ware een atol werd. Daarop konden de troepen o.a. de Belgische commando’s met amfibievoertuigen de bunkers in de duinen en op de overblijvende dijken in een veel minder beschermende rug aanvallen. Ook de “fixatie” opdracht aan de twee kanalen (afleidingskanaal en Leopoldkanaal) komt hier helemaal niet aan bod. Nochtans waren dit bijzonder moeilijke gevechten waar heel wat Belgen op Belgisch grondgebied aan te pas kwamen.

In dit werk vind ik nauwelijks kwantitatieve gegevens. De enkele cijfers werden meestal kritiekloos overgenomen uit ouder werk. Er werd zelfs geen poging ondernomen om de samenstelling van de Belgische militairen in Groot-Brittannië sociologisch te benaderen. Wie trok naar Groot-Brittannië: West-Vlamingen, Brusselaars, edelen, socialisten, Joden, stedelingen, mensen die Engels kenden, vrijgezellen, gestudeerden, vissers... allemaal vragen die onbeantwoord blijven.

Nochtans bestaan daarover aanzetten in de historische literatuur en is er statistisch materieel bij het Centrum voor Historische Documentatie in Evere. Maar dat archief, het belangrijkste, werd niet eens geraadpleegd. Trouwens het archiefonderzoek is bijzonder beperkt. Zelfs de bibliografie is zeer onvolledig. Een aantal wetenschappelijke artikelen schitteren door hun afwezigheid. De vele verhandelingen in binnen- en buitenland verschenen, werden niet geraadpleegd indien ze niet op internet staan.

Het woordgebruik is dikwijls overtrokken, onnauwkeurig of fout. Bijvoorbeeld op pagina 148 zeggen dat de Duitsers bij het terugtrekken in Frankrijk in augustus 1944, “elke kluit grond krampachtig verdedigen” is meer dan de waarheid geweld aandoen. Op pagina 168 over de troepen op Walcheren spreken als over “eersterangstroepen” of op pagina 169 met betrekking tot de Duitse infanterie tijdens de Ardennenslag de term “elite-infanterie” gebruiken is gewoonweg fout. Op pagina 201 schrijven over de luchtmacht als “dit beslissende wapen” getuigt ook niet van veel inzicht.

De auteur probeert ons een maximum aantal anekdotes te vertellen, maar ‘vergeet’ dan toch wel belangrijke. Belgen namen inderdaad Joachim von Ribbentrop gevangen maar Frank Decat vertelt ons niet dat ze ook Jef Van de Wiele arresteerden. De exploten van de Antwerpse ingenieur, Hugo Van Kuyck, die in dienst van de Amerikanen de landingsstranden bestudeerde, komen niet aan bod. Nochtans bestaan over hem meerdere boeken waaronder een luxueus kijkboek.

Niettegenstaande de drie titels op het voorplat : De Belgen in Engeland 40/45, De Belgische strijdkrachten in Groot-Brittannië tijdens WO II en Het verhaal van de militairen die D-Day en de bevrijding van Europa mee mogelijk maakten, is dit boek niettegenstaande zijn vele anekdotes, onnauwkeurig, zeer onvolledig en het geeft geen of nauwelijks inzicht in wat er gebeurd is. Jammer.

Luc De Vos

HANNE HELLEMANS

«Schimmen met een ster. Het bewogen verhaal van joodse ondergedoken kinderen tijdens de Tweede Wereldoorlog in België»

Manteau/Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 2007, 295 p.

In België kunnen dankzij de hulp van buitenstaanders circa 8.000 Joodse kinderen aan de deportatie ontsnappen. Over hen gaat de studie van de Gentse historica Hanne Hellemans. Ongeveer 550 kinderen overleven de oorlog in de weeshuizen van de door de Duitsers opgerichte Vereniging van Joden in België (VJB). Zij verblijven er dus met medeweten van de bezetter. De tegenpool van de VJB is de in de zomer van 1942 ontstane verzetsorganisatie Joodsch Verdedigingscomité (JVC), waarin Joden en niet-Joden over alle ideologische grenzen heen met elkaar samenwerken. Ze verbergt minstens 1.577 kinderen en draagt de zorg voor 615 andere kinderen, in de vorm van betaling van onderhoudsgeld. Vanaf september 1943 is in feite haast geen enkel Joodse ouder nog in staat om zelf het onderhoudsgeld te betalen, zodat het JVC uiteindelijk aan de onderduikers en onderduikinstellingen voor 2.192 kinderen dit geld ter beschikking stelt. Na de